

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

**ZAMONAVIY OILA: RAQAMLI ASRDA FARZAND TARBIYASIDA OTA-
ONANING YETAKCHI ROLI**

Azimova Dilafruz Gayratovna

Qo'qon Davlat Universiteti Pedagogika kafedrasi stajyor-o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada zamonaviy oila hamda raqamli asrda farzand tarbiyasida ota-onaning yetakchi roli haqida yoritilgan. Oilaviy muhitning bola shaxsini shakllantirishdagi ahamiyati, ota-onaning emotsional qo'llab-quvvatlashi, zamonaviy media madaniyat va raqamli texnologiyalarning bola tarbiyasiga ta'siri tahlil etiladi. Ota-onalarning pedagogik savodxonligini oshirish, oilaviy muloqotni mustahkamlash va raqamli gigiyena madaniyatini shakllantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltiriladi.*

Kalit so'zlar: *ota-ona, tarbiya, pedagogik yondashuv, psixologik qo'llab-quvvatlash, media madaniyat, raqamli psixologiya, oilaviy muloqot.*

Annotation: *This article highlights the modern family and the leading role of parents in child upbringing in the digital age. It analyzes the importance of the family environment in shaping a child's personality, parental emotional support, and the impact of media culture and digital technologies on child development. The article also provides practical recommendations for enhancing parents' pedagogical literacy, strengthening family communication, and fostering a culture of digital hygiene.*

Keywords: *parenting, upbringing, pedagogical literacy, psychological support, media culture, digital psychology, family communication.*

Zamonaviy jamiyatda farzand tarbiyasi jarayoni faqatgina an'anaviy qadriyatlarga tayanib qolmasdan, raqamli psixologiya, ijtimoiy-emotsional o'qitish va media savodxonlik kabi yangi konsepsiyalar bilan boyitilishi zarur. Bugungi bolalar – "raqamli avlod" vakillari bo'lib, ularning fikrlash uslubi, e'tiborini jamlash va o'rganish motivatsiyasi oldingi avlodlardan keskin farq qiladi. Shu bois ota-onalar o'z farzandining psixologik ehtiyojlarini zamonaviy texnologiyalar sharoitida to'g'ri tushunishi, ularni nafaqat nazorat qilish, balki birgalikda o'rganish va ijod qilish orqali raqamli dunyoda sog'lom ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirishga intilishi lozim.

Bugungi globallashuv, axborot oqimining tezligi va raqamli texnologiyalar taraqqiyoti inson hayotining barcha jabhalariga, jumladan, tarbiya jarayoniga ham chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, oilada farzand tarbiyasini to'g'ri yo'lga qo'yish, unga sog'lom psixologik muhit yaratish masalasi zamonaviy pedagogika va psixologiyaning eng dolzarb mavzularidan biri hisoblanadi.

Ota-ona — farzandning birinchi ustozidir. Bola hayotida dastlabki qadriyatlar, mehnatsevarlik, odob-axloq, muloqot madaniyati aynan oilada shakllanadi. Shu bois ota-

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

onaning shaxsiy namunasi, muloqot uslubi va emotsional barqarorligi bolaning keyingi ijtimoiy moslashuvi va psixologik holatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Pedagogik nuqtayi nazardan, tarbiya — bu maqsadli, uzviy davom etadigan, tizimli va izchil jarayon bo'lib, unda ota-ona bola rivojining eng yaqin ijtimoiy muhiti sifatida ishtirok etadi. Zamonaviy yondashuvlar, xususan, Vigotskiy, Bronfenbrenner va Erikson nazariyalarida ota-onaning farzand bilan ijtimoiy muloqoti, emotsional qo'llab-quvvatlashi va o'zaro ishonch muhitini yaratish muhim o'rin tutadi. Ota-onaning bolaga bo'lgan munosabati uning o'zini qadrlash hissi, o'quv motivatsiyasi hamda ijtimoiy faolligini belgilaydi. Shuningdek, "pozitiv tarbiya" tamoyillari asosida farzandni jazolash o'rniga, rag'batlantirish, tushuntirish va hamkorlik orqali ijobiy xulqni mustahkamlash samaraliroq natija beradi.

Hozirgi kunda farzand tarbiyasida kuzatilayotgan asosiy muammolar quyidagilardan iborat:

1. **Raqamli muhit ta'siri** – bolalarning internet, o'yin va ijtimoiy tarmoqlarga haddan ziyod bog'lanib qolishi natijasida real muloqot, e'tibor va tafakkur jarayonlarining sustlashuvi.
 2. **Ota-onalarning vaqt tanqisligi** – ish va maishiy bandlik sababli farzand bilan emotsional aloqa zaiflashmoqda.
 3. **Pedagogik savodsizlik** – ayrim ota-onalar bola tarbiyasida zamonaviy psixologik uslublarni bilmasligi tufayli haddan ortiq nazorat yoki befarqlik namoyon qilmoqda.
 4. **Oilaviy nizolar** – o'zaro hurmat va mehr yetishmasligi bolada xavotirlik, agressiya yoki o'zini yakkalangan his qilish holatlarini kuchaytiradi.
- Bugungi kunda ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi yo'nalishlar samarali hisoblanadi:
- **Ota-onalarning pedagogik savodxonligini oshirish:** mahallalarda, maktablarda "Ota-onalar klubi", "Psixolog bilan suhbat" kabi doimiy seminar-treninglarni yo'lga qo'yish.
 - **Raqamli gigiyena va media madaniyatni rivojlantirish:** bolalarga axborotni tanlash, onlayn vaqtni rejalashtirish va zararli kontentni ajrata bilish ko'nikmalarini o'rgatish.
 - **Oilaviy psixologik maslahatchilar faoliyatini kengaytirish:** bu orqali ota-onalar farzand bilan muloqotda individual yondashuvni o'rganadi.
 - **Milliy qadriyatlar asosida tarbiya:** o'zbek oilasiga xos mehr, hurmat, shukronalik, sabr-toqat kabi fazilatlarni zamonaviy tarbiya uslublari bilan uyg'unlashtirish.
 - **Farzand bilan sifatli vaqt o'tkazish:** har kuni kamida 30 daqiqa suhbat, birgalikdagi o'yin yoki kitob o'qish bolaning ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

Tarbiya metodlari ichida oilada ota-onaning shaxsiy namunasi – eng kuchli tarbiyaviy vositasi sanaladi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bolalar ko‘proq ota-onaning aytganidan emas, qilgan ishidan o‘rnak oladi. Shu bois ota-onaning shaxsiy xatti-harakati, nutqi, muomala madaniyati, ijtimoiy faoliyati farzand uchun bevosita model vazifasini bajaradi. Shunday ekan, ota-ona avvalo o‘zini-o‘zi tarbiyalagan bo‘lishi kerak. Har bir ota-ona o‘z oilasida adolatli, sabrli, mehribon, halol va o‘z so‘zida sobit bo‘lish o‘rqli farzandiga eng samarali tarbiyaviy muhitni yaratadi.

Xulosa o‘rnida shuni aytish kerakki, farzand tarbiyasi – bu uzluksiz, mas’uliyatli va murakkab jarayon bo‘lib, uning muvaffaqiyati ota-onaning bilim, tajriba va mehriga bog‘liq. Zamonaviy pedagogik va psixologik yondashuvlar ota-onani faqat nazoratchi emas, balki farzand rivojlanishining sherigi sifatida ko‘radi.

Shunday ekan, ota-onalar o‘z pedagogik savodxonligini oshirishga intilishi, farzand bilan muloqotni mustahkamlashi, media madaniyat va raqamli muhitdan oqilona foydalanishni o‘rgatishi, milliy qadriyatlarni zamonaviy tarbiya tamoyillari bilan uyg‘unlashtirishi zarur. Ana shundagina barkamol, ma’naviy boy, axloqan toza, mustaqil fikrleydigan va jamiyatga foydali avlodni voyaga yetkazish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Vigotskiy L.S. Bola psixik rivojining muammolari. — Toshkent, 2020.
2. Hasanboyeva O. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent, 2021.
3. G‘ulomova D. Oilaviy tarbiyada zamonaviy yondashuvlar. — “Ta’lim va taraqqiyot” jurnali, 2023.